

บทที่ 1

บทนำ

สภาพและความสำคัญของปัญหา

การปกครองระบอบประชาธิปไตยคือ การปกครองที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจหรือการปกครองโดยประชาชน¹ ภัยเหตุนี้ประชาชนจึงเป็นตัวจักรอันสำคัญในระบบการเมืองและกระบวนการเมืองในระบอบประชาธิปไตยทั้งโดยตรงและโดยทางอ้อม ในปัจจุบันโดยทั่วไปแล้วการปกครองระบอบประชาธิปไตยเน้นแบบระบบตัวแทนหรือทางอ้อม กล่าวคือ ประชาชนดำเนินการทางการเมืองโดยอาศัยตัวแทนหรือผู้แทนทางการเมืองที่เรียกว่าผู้แทนราษฎร ซึ่งจะทำหน้าที่แทนประชาชนในทางการเมือง ระบบตัวแทนจึงเป็นกลไกทางการเมืองสมัยใหม่ที่ใช้ในทุกประเทศไม่ว่าประเทศนั้นจะมีการปกครองในระบอบใดก็ตาม² ระบบตัวแทนที่วางขึ้นต้องอาศัยสถาบันทางการเมืองที่สำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งเป็นสถาบันทางตัวแทน คือ พรรคการเมืองนั่นเอง อย่างไรก็ตาม ระบบตัวแทนหรือพรรคการเมืองจะมีประสิทธิภาพหรือไม่ก็อยู่ที่ประชาชน เพราะประชาชนเป็นผู้กำหนดความเป็นไปของระบบการเมืองในระบอบประชาธิปไตยว่าเป็นอย่างไร หากพิจารณาทฤษฎีระบบแล้ว (system theory) จะเห็นได้ว่าประชาชนเป็นปัจจัยนำเข้า (inputs) ของระบบการเมือง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้กระบวนการเมืองดำเนินไปได้โดยปกติหรือมีคุณภาพความค้อยคุณภาพของปัจจัยนำเข้าเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ระบบ

---

¹ გრემლ ღონჯრრმჯატი, การเมืองและประชาธิปไตย (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บรรณกิจ, 2519), หน้า 285.

² ทนท วรณัฏระพ่วง, ประชาธิปไตยกับพรรคการเมืองและการเลือกตั้ง (กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, ม.ป.ท.), หน้า 42.

การเมืองดำเนินไปอย่างราบรื่นหรือขาดเสถียรภาพ หรือทำให้ระบบแตกสลาย¹ ดังนั้น ประชาชนที่มีคุณภาพจึงมีความสำคัญยิ่งต่อระบบประชาธิปไตยหรือระบบการเมืองหนึ่ง ๆ

ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น พรรคการเมืองเป็นปัจจัยที่สำคัญและจำเป็น ถ้าประเทศใดขาดระบบพรรคการเมืองที่มั่นคงและมีประสิทธิภาพแล้ว ก็หมายความว่าโอกาสที่ประเทศนั้นจะเป็นประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์ก็ย่อมไม่มีทางเป็นไปได้² เพราะระบอบประชาธิปไตยจะมั่นคงหรือไม่ต้องอาศัยพรรคการเมืองเป็นหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีความสำคัญในฐานะเป็นตัวเชื่อมโยงประชาชนและระคมประชาชนเข้าสู่ระบบการเมือง รวมถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเป็นระบบ พรรคการเมืองจึงเป็นศูนย์รวมหลาย ๆ ด้าน ทั้งหลักอุดมการณ์ ความต้องการทางการเมืองของประชาชน ดังนั้นการปกครองระบอบประชาธิปไตยจึงเป็นการปกครองที่ประชาชนมีส่วนร่วมเข้ามาดำเนินการบริหารประเทศด้วยตัวเอง โดยอาศัยตัวแทนดังกล่าวแล้ว ในลักษณะเช่นนี้ปัจจัยสำคัญจะทำให้การปกครองระบอบประชาธิปไตยบรรลุเป้าหมายได้ จึงขึ้นอยู่กับการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนด้วยความสมัครใจ

การเข้าร่วมทางการเมืองนั้น มีความหมายกว้างขวางยิ่งกว่าที่จะหมายถึงการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นครั้งคราวเท่านั้น แก่นสารการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ ความรู้สึกผูกพัน ห่วงใย ในผลประโยชน์ส่วนรวมหรือผลประโยชน์ร่วมกัน³ การเข้าร่วมกิจกรรมกับพรรคการเมือง เป็นการเข้าร่วมทางการเมืองที่สำคัญยิ่งอย่างหนึ่ง เช่น การสนับสนุนค่าน

ศูนย์วิทยพัชราภรณ์

¹ พรศักดิ์ บ่องแก้ว, ชาวสารการเมืองของคนไทย (กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2526), หน้า 1-2.

² ปรีชา พงษ์ไกรเลิศ, "ข้อคิดเห็นในการสร้างระบบพรรคการเมือง," เทศาภิบาล ปีที่ 76 เล่มที่ 11 (พฤศจิกายน 2524), หน้า 12.

³ ประม มณีโรจน์, แนวความคิดและปัญหาของการปกครองกรุงเทพมหานคร (พิมพ์ในการสัมมนา ณ ศูนย์สารนิเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 27-28 พฤศจิกายน 2520), หน้า 6.

การเงินแก่พรรค การเข้าร่วมประชุมพรรคในคราวประชุมพรรค การช่วยรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง การสนทนากับสมาชิกพรรค การเขียนจดหมายถึงพรรค การเข้าร่วมองค์การพรรค การร่วมกิจกรรมอื่นกับพรรคการเมืองที่ตนนิยมชมชอบหรือให้การสนับสนุน เป็นต้น นอกเหนือจากมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบอื่น ๆ เช่น การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองต่อประเด็นสาธารณะ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งตัวแทนในระดับต่าง ๆ การแสดงออกทางการเมืองอื่น ๆ เช่น การเดินขบวน การประท้วง เป็นต้น ซึ่งการเข้าร่วมทางการเมืองไม่ว่าลักษณะใดต่างก็เกี่ยวข้องกับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของประชาชนทั้งสิ้น ดังนั้นพรรคการเมืองจึงเป็นเครื่องมือหรือช่องทาง การเข้ามีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยเสมอ เป็นที่หวังในการเสนอผลประโยชน์แก่ประชาชนและให้ข่าวสารความรู้ความเข้าใจทางการเมืองแก่ประชาชนอีกด้วย

ในทางรัฐศาสตร์ ความผูกพันพรรคการเมืองของประชาชน (party identification) คือ ความจงรักภักดีหรือความเชื่อที่มีต่อพรรคการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่งคล้าย ๆ กับประชาชนเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือศาสนา ซึ่งเชื่อว่าจะสามารถสนองประโยชน์ตามที่ตนต้องการได้และพร้อมที่จะปฏิบัติตามความเชื่อนั้น / ในขณะที่เดียวกันก็จะมี การถ่ายทอดความเชื่อนั้นต่อกันไปในรูปของกระบวนการเรียนรู้ในสังคม กล่าวอีกนัยหนึ่ง ความผูกพันพรรคการเมืองมีลักษณะคล้ายกับการเข้าร่วมสังกักรวมต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งทำให้บุคคลผูกพันกับกลุ่มและปฏิบัติตามกลุ่มที่ตนสังกัดกันนั้น แต่ความผูกพันที่วานี้บางครั้งเรามี อารมณ์ได้ว่าเป็นอย่างไรและมีระดับไหนเพราะเป็นสิ่งที่อยู่ในใจและบางครั้งไม่แสดงออก ถึงความผูกพัน แต่บางครั้งก็สามารถสังเกตได้บ้างจากการแสดงออกในทางการเมือง เช่น การให้การสนับสนุนค่านต่าง ๆ แก่พรรคการเมืองที่ตนชอบ เป็นต้น

นอกเหนือจากแง่มุมของความรู้สึกที่เป็นนามธรรมแล้ว การศึกษาความผูกพันพรรคการเมืองเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นในแง่พฤติกรรม¹ เพราะการศึกษาพรรคการเมือง

¹ สิทธิพันธ์ พุทธพูน, "Party Identification กับการพัฒนาการเมือง," พัฒนาการเมือง ลิขิต ชีระเวคิน, (บรรณาธิการ) (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พรพิทยา, 2518), หน้า 166.

ในสังคมประชาธิปไตย เป็นการศึกษาทำความเข้าใจถึงธรรมชาติความเกี่ยวพันของประชาชนกับพรรคการเมือง การสนับสนุนค่านิยมทัศนคติ พฤติกรรม ความรู้สึกของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมือง เพราะหากประชาชนไม่รักก็ต่อพรรคการเมืองหรือมีความผูกพันพรรคการเมืองน้อย หรือรู้สึกว่าพรรคการเมืองไม่มีประสิทธิภาพและไม่ต้องการเข้ามีส่วนร่วมร่วมกับพรรคการเมืองแล้ว เป็นหน้าที่ของพรรคการเมืองที่จะต้องแสวงหาแนวทางเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างกันเป็นไปด้วยความยุ่งยาก แต่หากประชาชนเข้าร่วมกับพรรคการเมืองและแสดงตนผูกพันกับพรรคการเมืองอย่างมั่นใจและรู้สึกว่าประสบผลสำเร็จในเป้าหมายของตน โดยผ่านพรรคการเมือง ภารกิจของพรรคการเมืองก็มักง่ายขึ้น 1 ดังนั้นความผูกพันพรรคการเมืองจึงมีความสำคัญต่อการเสริมสร้างความเป็นเสถียรพรรคการเมืองและเป็นปัจจัยที่ให้หลักประกันความมั่นคงของระบบการเมืองด้วยตัวเองในขณะเดียวกันด้วย 2

ความผูกพันพรรคการเมืองของคนไทยนั้นมีอยู่บ้างแล้วพอสมควร จะเห็นได้จากพฤติกรรมทางการเมือง โดยเฉพาะพฤติกรรมลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจากการศึกษาวิจัยของนักวิชาการทางรัฐศาสตร์ของไทยหลายท่าน เช่น จรุง สุภาพ ชัยอนันต์ สมุทวณิช พรศักดิ์ บ่องแก้ว และสุจิต บุญบงการ เป็นต้น จากผลงานการศึกษาแสดงให้เห็นว่าคนไทยนั้นมีความผูกพันและรู้จักคุ้นเคยพรรคการเมืองในแง่มุมมอง ๆ ของพรรคการเมืองไทยพอสมควร แต่ค่อนข้างจะมีน้อยในอดีต เพราะคนไทยได้ทำความคุ้นเคยกับระบอบประชาธิปไตยมาเพียง 50 ปีเศษเท่านั้น และพรรคการเมืองไทยได้วิวัฒนาการมาภายหลังมีพระราชบัญญัติพรรคการเมืองฉบับแรก เมื่อ พ.ศ. 2498 ประกอบด้วยสภาพการเมืองไทยที่ผ่านมานั้นขาดการพัฒนาและกระบวนการทางการเมืองในระบอบ

1

Samuel J. Eldersveld, Political Party in American Politics (New York : Free Press, 1962), p.72.

2

Angus Campbell, American Voter (New York : John Wiley and Sons., Inc., 1960), p.121.

ประชาธิปไตยอย่างค่อนเนื่อง ทำให้พรรคการเมืองและระบบการเมืองไม่เป็นที่คุ้นเคยกับคนไทยเท่าที่ควร อย่างไรก็ตาม ภัยคุกคามที่ประเทศไทยได้ประกาศอยู่เสมอว่าจะยึดมั่นอยู่กับระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ดังที่ปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญทุกฉบับ¹ ในระบอบดังกล่าว พรรคการเมืองเป็นสิ่งจำเป็นที่ขาดเสียมิได้² ภัยคุกคามนี้ประเทศไทยจึงมีความพยายามพัฒนาพรรคการเมืองแม้จะพบอุปสรรคมากมายก็ตาม และดูเหมือนว่ายิ่งนานวันพรรคการเมืองไทยยิ่งดังรากลึกลงสู่จิตสำนึกของประชาชนในฐานะที่พรรคเป็นกลไกที่จำเป็นในระบอบนี้ ที่สำคัญพรรคได้ทำหน้าที่เป็นช่องทางมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนได้มากขึ้นนั่นเอง³ จะสังเกตเห็นได้ว่า การเสนอตัวของพรรคการเมืองให้ประชาชนเลือกในการเลือกตั้งแต่ละครั้งมีจำนวนมากมาย ซึ่งนับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ 24 มิถุนายน 2475 เป็นต้นมา ได้มีการเลือกตั้งจำนวน 15 ครั้ง⁴ และนับตั้งแต่มีพระราชบัญญัติพรรคการเมืองปี 2498 เป็นต้นมา มีพรรคการเมืองจดทะเบียนและเสนอลงแข่งขันการ

¹ ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ, "ข้อคิดเห็นในการสร้างระบบพรรคการเมืองไทย," หน้า 56.

² อภิญา จรูญพร, "ความไม่มั่นคงของพรรคการเมือง," ใน ลัทธิการเมือง รัยอนันต์ สมุทวณิช และคนอื่น ๆ (บรรณาธิการ) (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2514), หน้า 179.

³ ลิขิต ชีระเวคิน, "พรรคการเมืองและการพัฒนาการเมือง," เอกสารรายงานเสนอต่อสมาคมนักวิจัย มหาวิทยาลัยไทย เรื่อง กลยุทธ์และมาตรการพัฒนาประเทศในทศวรรษที่ 1980 (2527), หน้า 7.

⁴ สุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ บ่องแก้ว, พฤติกรรมพรรคการเมืองไทย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527), หน้า 38.

เลือกตั้งแต่ละครั้งไม่น้อยกว่า 9 พรรค และสูงสุดถึง 55 พรรค¹ ซึ่งนับว่ามีเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตามปริมาณพรรคการเมืองที่ได้รับเลือกตั้งนั้นน้อยลงทุกที สภาพการณ์เช่นนี้ปรากฏชัดภายหลังจากเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองมีผลต่อความรู้สึกนึกคิดของประชาชนความสนใจในการเมืองการปกครองมากขึ้นโดยลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตเมือง เช่น กรุงเทพมหานคร

เป็นที่ทราบกันดีว่ากรุงเทพมหานครนั้นเป็นเมืองใหญ่ เป็นศูนย์กลางในทุกด้านของประเทศไทย ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ในทางการเมืองเป็นศูนย์กลางของพลังทางการเมือง และศูนย์รวมอำนาจทางการเมืองเกือบทั้งหมด ทางด้านเศรษฐกิจต่าง ๆ เป็นศูนย์รวมธุรกิจการเงิน การธนาคาร และกลุ่มทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ในทางสังคม เป็นศูนย์รวมบุคคลทุกชั้นในสังคม นับตั้งแต่คนจนที่สุดจนกระทั่งคนรวยที่สุด นอกจากนั้นยังเป็นศูนย์รวมปัญหาต่าง ๆ อันเนื่องมาจากสภาวะแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลาอีกด้วย

ในทางสังคมและวัฒนธรรม โดยทั่วไปแล้วจะเห็นได้ว่าสังคมของคนกรุงเทพมหานครมีลักษณะหลากหลายในหลาย ๆ ด้าน ทั้งชีวิตความเป็นอยู่ตลอดถึงนิสัยใจคอที่อยู่ใต้วัยการพึ่งตนเองเป็นหลัก ความเอื้ออารีต่อกันค่อนข้างน้อย ในอีกด้านหนึ่งคนกรุงเทพมหานครมีการติดต่อสื่อสารที่ทันโลกทันเหตุการณ์ ทำให้คนมีการรับรู้ เรียนรู้การเปลี่ยนแปลงหรือความเป็นสมัยใหม่ในอัตราที่สูง มีการรวมกลุ่มต่าง ๆ ทั้งกลุ่มอิทธิพลและกลุ่มผลประโยชน์ ทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมมากขึ้น ด้วยเหตุนี้คนกรุงเทพมหานครจึงไวต่อการรับรู้ และเหตุการณ์ทางการเมืองครั้งสำคัญ ๆ ช่วงทศวรรษที่ผ่านมามักเกิดในกรุงเทพมหานครเป็นส่วนใหญ่

หากจะพิจารณาในค่านิยมพรรคการเมืองซึ่งเป็นองค์กรทางการเมืองในระยะขอบประชาธิปไตยก็เริ่มขึ้นและมีบทบาทสูงในกรุงเทพมหานครอันเป็นศูนย์กลางทางการเมือง

¹ จำนวนพรรคที่ขอจดทะเบียนแต่ละช่วง รายละเอียดที่ ศรณรงค์ ปิยะกาญจน์, 52 ปีของประชาธิปไตย (กรุงเทพมหานคร : เฉลิมชาตการพิมพ์, ม.ป.ป.), หน้า 303-

ของไทย พรรคการเมืองจะทำหน้าที่เร่งเร้าหรือกระตุ้นความรู้สึกและพฤติกรรมของประชาชนในค่านต่าง ๆ ถึงแม้ว่าพรรคการเมืองไทยจะยังมีความอ่อนแอในแง่ของการยึดมั่นในเป้าหมายและกิจกรรมของพรรค แต่าน ๆ เข้าแรงกระตุ้นของการเรียนรู้และประสบการณ์ทางการเมืองก็สามารถเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมและค่านิยมเดิมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเมืองในระบบประชาธิปไตยได้ จะเห็นได้ว่าการดำเนินการทางการเมืองทั้งหลายมักจะเกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครเป็นส่วนใหญ่ หรืออย่างน้อยก็เริ่มที่กรุงเทพมหานครและแม้แต่นักการเมืองในสมัยประชุมจะอยู่ในกรุงเทพมหานคร ปฏิบัติตนในฐานะนักนิติบัญญัติ แสวงหาแจกจ่าย และแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกันและกัน แม้นอกสมัยการประชุมนักการเมืองส่วนมากก็ยังชุมนุมกันอยู่ในเมืองหลวง การเมืองไทยมีโอกาที่จะได้รับการเรียนรู้และผลกระทบทางการเมืองที่ลึกกว่าส่วนภูมิภาค ในแง่ของความรู้จักคุ้นเคยกับพรรคการเมือง การเลือกตั้งและกระบวนการทางการเมืองอื่น ๆ นั้น คนกรุงเทพฯ จะมีโอกาสมากกว่าคนต่างจังหวัด โดยเฉพาะความคุ้นเคยกับพรรคการเมือง กล่าวได้ว่า เริ่มมาตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ 24 มิถุนายน 2475 คือคณะราษฎร ซึ่งนับเป็นพรรคการเมืองพรรคแรกของประเทศไทย² และค่ายเหตุที่กรุงเทพฯ เป็นศูนย์กลางของความเจริญในหลาย ๆ ด้าน และมีความใกล้ชิดกับกระบวนการทางการเมืองดังกล่าวแล้ว ในการออกเสียงเลือกตั้งแต่ละครั้ง คนกรุงเทพฯ จะให้ความสำคัญในการเลือกพรรคมากกว่าตัวบุคคล

สิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งในพฤติกรรมทางการเมืองของคนกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะในการเลือกตั้งแต่ละครั้งได้แก่การที่คนเมืองหลวงสามารถเลือกผู้นำที่มีคุณภาพ

¹ กมล สมวิเชียร, ประชาธิปไตยกับสังคมไทย (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2520), หน้า 32-33.

² ประเสริฐ โยธีพิทักษ์, การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ส.ส. ในกรุงเทพมหานคร เมื่อ 22 เมษายน 2522 (ม.ป.ท., 2522), หน้า 27.

เป็นส่วนมาก การซื้อเสียงหัวคะแนนและกิจกรรมนอกวาระคนอกรอยประชาธิปไตยต่าง ๆ จะน้อยกว่าต่างจังหวัดมาก¹ การใช้สิทธิเลือกตั้งของผู้เลือกตั้งในกรุงเทพมหานคร นับแต่การเลือกตั้งทั่วไป ครั้งที่ 7 เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2500 เป็นต้นมา กระทั่ง การเลือกตั้งครั้งที่ 12 เมื่อวันที่ 22 เมษายน 2522 มีลักษณะเลือกผู้สมัครที่สังกัดพรรค การเมืองมากกว่าเลือกผู้สมัครอิสระ และการเลือกของผู้เลือกตั้งในกรุงเทพฯ ปรากฏ ลักษณะเด่นชัดว่า เลือกพรรคมากกว่าจะเลือกตัวบุคคล ลักษณะเช่นนี้ปรากฏให้เห็นชัด ยิ่งขึ้นตามลำดับนับตั้งแต่การเลือกตั้งครั้งที่ 9 (10 กุมภาพันธ์ 2512) ครั้งที่ 10 (26 มกราคม 2518) ครั้งที่ 11 (4 เมษายน 2519) และครั้งที่ 12 (22 เมษายน 2522) ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งส่วนใหญ่ไม่เป็นที่รู้จักของประชาชนในกรุงเทพมหานครมากนัก แต่ได้รับเลือกตั้งเพราะสังกัดกลุ่มหรือพรรคการเมืองที่ประชาชนให้ความเชื่อถือ² แสดงว่าประชาชน มีความเข้าใจพรรคการเมืองยิ่งขึ้น และเห็นความสำคัญของการกำหนดนโยบายและการ ดำเนินนโยบายของพรรคการเมืองยิ่งขึ้น³

นอกจากนี้การศึกษาวิจัยของนักวิชาการทางรัฐศาสตร์ไทยหลายท่านที่ได้พบว่า พฤติกรรมทางการเมืองของคนกรุงเทพมหานครในลักษณะเดียวกัน เช่น ของ เสรีน ปุณณะหิตานนท์⁴ พบว่าการเลือกตั้งปี 2519 คนกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่เลือกพรรค การเมืองเป็นหลัก โดยไม่คำนึงว่าจะเป็ใคร ชัยอนันต์ สมุทวณิช และ

¹ กมล สมวิเชียร, ประชาธิปไตยกับสังคมไทย, หน้า 36.

² ประเสริฐ โยชิพิทักษ์, การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ส.ส.ในกรุงเทพมหานคร เมื่อ 22 เมษายน 2522, หน้า 26.

³ เสรีน ปุณณะหิตานนท์ และแนนน้อย นะมาตร์, โลกทรรศน์ทางการเมือง และพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (ม.ป.ท., 2520), หน้า 21.

⁴ เรื่องเดียวกัน.

เศรษฐพร กุศรัวิพิทักษ์¹ พบและสรุปในลักษณะเดียวกัน และผลการศึกษาวิจัยที่น่าสนใจ
อีกหลายชิ้นที่ยืนยันในลักษณะเดียวกันคือของ สุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ บ่องแก้ว²
ศึกษาพฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งคนไทยทั่วประเทศในการเลือกตั้งทั่วไปครั้งล่าสุด
สุคปี 2526 สำหรับในกรุงเทพมหานคร พบว่าคนกรุงเทพมหานครเลือกพรรคเดียวกัน
เป็นส่วนใหญ่ เลือกโดยคำนึงถึงพรรคมากกว่าตัวบุคคล กล่าวได้ว่าถ้าพรรคใดได้รับความ
ความนิยมแล้วผู้สมัครจะเป็นใครไม่สำคัญ แสดงว่าผู้เลือกตั้งมีความผูกพันกับพรรคการเมือง
แม้ไม่แน่นแฟ้นอย่างในสหรัฐอเมริกา หรืออังกฤษ หรือประเทศประชาธิปไตยอื่น ๆ ก็ตาม
แต่ก็มีอยู่บ้างพอสมควรในเขตเลือกตั้งบางเขต

ในเรื่องของความสม่ำเสมอในการเลือกพรรค นับตั้งแต่ปี 2500 ถึงปี 2519
คนกรุงเทพมหานครเลือกพรรคประชาธิปัตย์ และพรรคนี้ได้รับชัยชนะมาโดยตลอดเกือบ
จะเรียกได้ว่ากรุงเทพ เป็นฐานของพรรคประชาธิปัตย์ แต่เมื่อปี 2522 มีการเปลี่ยนแปลง
ความนิยมแตกคางออกไป เช่น พรรคประชากรไทย ได้รับเลือกจนชนะ พรรคประชาธิปัตย์
อย่างท่วมท้น แต่การเลือกตั้งครั้งล่าสุดนี้พรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกคืนมาบ้าง แสดง
ให้เห็นว่าประชาชนกรุงเทพมหานครไม่มีความนิยมพรรคใดพรรคหนึ่งอย่างแน่นแฟ้นและสม่ำเสมอ
และพรรคที่ได้รับเลือกตั้งมากในกรุงเทพฯ ซึ่งได้รับความนิยมไล่เลี่ยกันในการ
เลือกตั้งครั้งล่าสุดนี้คือพรรคประชากรไทย พรรคประชาธิปัตย์ และพรรคกิจสังคม ตาม
ลำดับ อย่างไรก็ตามความนิยมพรรคมีความแตกต่างกันไปในประเด็นต่าง ๆ ที่ประชาชน
ชอบพรรคใดพรรคหนึ่ง

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ ชัยอนันต์ สมุทวณิช และเศรษฐพร กุศรัวิพิทักษ์, การเลือกตั้งสมาชิกสภา
ผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2518 (ม.ป.ท., 2520).

² สุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ บ่องแก้ว, พฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียง
เลือกตั้งของคนไทย.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช¹ กล่าวถึงปัจจัยแห่งคะแนนนิยมพรรคการเมือง โดยมีหลายประการคือขึ้นอยู่กับจำนวนผู้สมัครหรือขนาดของพรรคการเมือง จำนวนประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ลักษณะของการแบ่งเขตหรือรวมเขตเลือกตั้ง ลักษณะชื่อเสียงและการเชื่อถือของประชาชนต่อผู้สมัคร ระบบการเลือกตั้ง ปัจจัยเหล่านี้มีอิทธิพลต่อความนิยมพรรคการเมืองในการเลือกตั้งในคราวหนึ่ง ๆ ว่าได้รับคะแนนเสียงมากน้อยเพียงใด ปรากฏว่าพรรคการเมืองใหญ่และมีชื่อเสียงเท่านั้นที่ได้รับแต่อาจมีพรรคเล็กได้รับบ้างในกรณีผู้สมัครพรรคนั้นมีชื่อเสียงและเก่าแก่ จากรายงานการวิจัยความนิยมพรรคการเมืองของศูนย์วิจัยวิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี² กรณีสองพรรคใหญ่ที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในจังหวัดคือ พรรคประชาธิปัตย์ รองลงมาก็คือพรรคกิจสังคม ปรากฏว่าเป็นไปตามปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นว่ามีอิทธิพลต่อความนิยมพรรคการเมืองมากน้อยตามลำดับ

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าได้มีการศึกษาและสังเกตการณ์พฤติกรรมของคนไทยโดยทั่วไปเกี่ยวกับความนิยมหรือผูกพันกับพรรคการเมือง จะมีความแตกต่างกันออกไปบ้างในแง่ของบางที่บางเขตหรือชุมชนในเมือง กับชุมชนชนบท แต่โดยลักษณะทั่วไปโดยเฉลี่ยแล้วคนไทยมีความนิยมหรือผูกพันพรรคการเมืองค่อนข้างมาก เพราะพรรคการเมืองไทยมีการยุบและจัดตั้งบ่อยมีจำนวนมาก และแต่ละพรรคมีนโยบายไม่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด และการสื่อสารระหว่างประชาชนกับนโยบายพรรคการเมืองยังอยู่ในวงจำกัด³ แต่สิ่งที่

¹ ชัยอนันต์ สมุทวณิช, การเลือกตั้ง พรรคการเมือง รัฐสภาและคณะทหาร (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมกิจ, 2524), หน้า 52-53.

² รัตน์ ยืนนาน และคนอื่น ๆ, รายงานการวิจัยความนิยมของประชาชนที่มีต่อพรรคการเมือง สำหรับการเลือกตั้งใน พ.ศ. 2526 : ศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดสุราษฎร์ธานี (ม.ป.ท., ม.ป.ป.)

³ พรศักดิ์ บ่องแก้ว, เอกสารการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดขอนแก่น เขต 3, 18 เมษายน 2526 (กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2527), หน้า 174-175.

ที่มีอยู่และค่อนข้างจะหนาแน่นในกรุงเทพมหานครหรือคนกรุงเทพมหานครในฐานะที่เป็น
 ผู้ใกล้ชิด ทันทสมัยทางการเมือง พรรคการเมืองและเหตุการณ์ทางการเมืองดังกล่าว
 แล้ว จึงสมควรตรวจสอบให้เป็นที่ประจักษ์อีกครั้งหนึ่งว่าจริง ๆ แล้วคนกรุงเทพฯ มี
 ความผูกพันหรือมีความสัมพันธ์กับพรรคการเมืองในลักษณะไหน เริ่มต้นและพัฒนาการไป
 อย่างไร ทำไมจึงผูกพันพรรคการเมืองนั้น ๆ นอกเหนือจากการแสดงออกโดยการลง
 คะแนนเสียงเลือกตั้งในคราวหนึ่ง ๆ เท่านั้น คนกรุงเทพฯ มีความผูกพันพรรคการเมือง
 ในความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมอย่างไรนั้นยังไม่เป็นที่ทราบกันแน่ชัด เพราะได้มีการ
 ศึกษาวิจัยน้อยมาก ¹

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษา เหตุ ลักษณะ และ พัฒนาการ แห่งความผูกพันพรรคการเมืองของคน
 กรุงเทพมหานคร โดยศึกษาเปรียบเทียบระหว่างผู้ที่มีความผูกพันพรรคการเมืองต่างพรรค
 กัน โดยเฉพาะความผูกพันต่อพรรคประชาธิปัตย์ พรรคกิจสังคม และพรรคประชากร
 ไทย ว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่เพียงใด

สมมติฐานของการศึกษา

พฤติกรรมความผูกพันพรรคการเมืองมีความเกี่ยวข้องกับแนวคิดทางสังคมจิตวิทยา
 ไม่น้อย เพราะความผูกพันพรรคการเมืองเป็นเรื่องของความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ และ
 มีพฤติกรรมของบุคคลร่วมผูกพันพรรคการเมืองหรืออีกนัยหนึ่งความผูกพัน อันเนื่องมาจาก
 แรงจูงใจที่ได้จากพรรคการเมือง ความรู้สึกและพฤติกรรมหรือแรงจูงใจเช่นนี้ได้รับและ
 พัฒนามาจากการเรียนรู้ทางสังคมและการเมืองที่บุคคลได้รับรู้และสร้างสมประสบการณ์ใน
 ช่วงชีวิต ดังนั้นความผูกพันพรรคการเมืองจึงเป็นสิ่งที่มีการเรียนรู้และถ่ายทอดทางความ
 คิดความรู้สึก โดยที่บุคคลจะได้รับรู้ ความคิด ความเชื่อ เช่นนั้นแตกต่างกันออกไป

¹ พรศักดิ์ บ่องแก้ว, เอกสารการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
 จังหวัดขอนแก่น เขต 3 18 เมษายน 2526, หน้า 174-175.

เพราะการรับรู้และการประเมินค่าสิ่งที่เกิดขึ้นหรือสิ่งผูกพันนี้ว่าเป็นอย่างไร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพื้นฐาน ประสบการณ์ การเรียนรู้ที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล

พรรคการเมืองเป็นวัตถุประสงค์ทางการเมืองที่บุคคลเข้าไปผูกพันด้วย ปัญหาที่ว่าทำไมจึงเป็นเช่นนั้น คำตอบที่เห็นได้ชัดที่สุดคือ พรรคการเมืองนั่นเอง กล่าวคือ พรรคการเมืองเป็นองค์กรทางการเมืองที่ประกอบไปด้วยปัจจัยต่าง ๆ ที่ประกอบกันเข้าเป็นพรรคการเมือง ไม่ว่าจะเป็นอุดมการณ์ นโยบาย ผู้นำพรรค หรืออื่น ๆ สิ่งทั้งหลายเหล่านั้นจะเป็นหรือแง่มุมที่ได้รับการพิจารณาถึงการที่บุคคลไปผูกพันพรรคการเมืองนั้นว่าด้วยเหตุใด

การที่จะมีบุคคลหรือผู้ที่ผูกพันพรรคการเมืองด้วยเหตุใดก็ตาม ก็ขึ้นอยู่กับ การรับรู้และประเมินค่าจากประเด็นที่ว่าอันใดอันหนึ่งเป็นหลักและรอง ซึ่งโดยเฉพาะพรรคการเมืองแต่ละพรรคล้วนย่อมมีพื้นฐานหรือมีบุคลิกและพฤติกรรมที่แตกต่างกันออกไป แม้ว่าจะมีองค์ประกอบที่ปรุงแต่งเข้าเป็นพรรคการเมืองที่เหมือนกันก็ตาม ด้วยเหตุนี้สิ่งสำคัญที่กล่าวมาแล้วทำให้บุคคลมีความยึดมั่นผูกพันพรรคการเมืองที่แตกต่างกันและเป็นปัจจัยที่เร่งเร้าให้บุคคลที่ผูกพันมีพฤติกรรมทางการเมืองกับพรรคการเมืองที่ผูกพันและพฤติกรรมทางการเมืองโดยทั่ว ๆ ไปแตกต่างกันไปด้วย

เป็นที่แน่ชัดว่า บุคคลที่เข้าไปผูกพันพรรคการเมืองใด ๆ นั้น บุคคลนั้นก็จะต้องคิดว่าการที่ตนรับรู้จากพรรคการเมืองนั้นมีอะไรที่ตรงกับตนเองในประเด็นใบบาง เป็นสำคัญ เพราะว่าถ้าการที่บุคคลที่จะรักจะชอบพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองนั้นจะต้องมีอะไรบางอย่างตรงหรือสอดคล้องกับความรู้สึกนึกคิดของบุคคลนั้นก่อนเสมอ ซึ่งความหลักแล้วพรรคการเมืองเป็นที่รวมบุคคลที่มีความรู้สึกนึกคิดที่สอดคล้องกันในหลักการที่ยอมรับกันได้จึงจะก่อให้เกิดพรรคการเมืองได้ หลักการเหล่านั้นอาจเป็นเรื่องของอุดมการณ์ นโยบาย หรืออื่นใดก็ได้ที่บุคคลเห็นพ้องต้องกัน / และยิ่งกว่านั้นการแสดงออกและบุคลิกของพรรคแต่ละพรรคก็จะแตกต่างกันด้วย กล่าวคือ บางพรรคอาจจะเน้นหัวหน้าพรรคที่มีบุคลิกเด็ดขาด บางพรรคเน้นปรับนโยบายตลอดเวลา เป็นต้น การแสดงออกทั้งหลายของพรรคการเมืองจะเป็นตัวกระตุ้น เร่งเร้า และการรับรู้ของบุคคลให้หันมาสนับสนุนหรือผูกพันขยายออกไปในวงกว้างได้

จากกรอบแนวคิดดังกล่าวข้างต้นนำที่จะกำหนดสมมติฐานได้ว่า "คนกรุงเทพมหานครที่สังกัดพรรคการเมืองแตกต่างกันจะมีเหตุผลลักษณะและพัฒนาการของความผูกพันพรรคการเมืองในลักษณะที่แตกต่างกันไปด้วย"

ขอบเขตการศึกษา

เนื่องจากในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา การต่อสู้ทางการเมืองโดยระบบพรรคในกรุงเทพมหานคร พรรคการเมืองที่ขึ้นมาต่อสู้แข่งขันกันอย่างเข้มข้นที่สุด และได้รับการสนับสนุนจากคนกรุงเทพมหานครมากที่สุด มีอยู่ 3 พรรคด้วยกันคือ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคกิจสังคม และพรรคประชากรไทย ถึงแม้จะมีพรรคการเมืองอื่น ๆ ลงแข่งขันบ้าง แต่ก็ไม่ได้รับการสนับสนุนเพียงพอที่จะเอาชนะผู้สมัครหรือพรรคทั้งสามดังกล่าวได้ อย่างไรก็ตามจะสังเกตเห็นได้ว่าการสนับสนุนของคนกรุงเทพมหานครที่มีต่อพรรคการเมืองทั้งสามมีการเปลี่ยนแปลงในระหว่างการสนับสนุนแต่ละพรรคในช่วงสมัยการเลือกตั้งครั้งหนึ่ง ๆ จะด้วยเหตุผลใดก็ตามคงได้กล่าวไว้ในข้างต้น พฤติกรรมเช่นนี้เป็นเรื่องธรรมดาในสภาวะทางการเมืองของบุคคลในการเมืองระบอบประชาธิปไตย

แต่ในสภาพความต้องการที่แท้จริงในทางการเมือง โดยเฉพาะพรรคการเมืองแล้ว ปรารถนาอย่างยิ่งที่จะเห็นการสนับสนุนพรรคการเมืองของตนอย่างท่วมท้นและถาวรตลอดไป ซึ่งแม้จะยากลำบากแต่ก็เป็นไปได้เช่นกัน ดังจะเห็นได้จากในยุโรปและอเมริกา เป็นต้น ด้วยเหตุนี้หากพรรคการเมืองทั้งหลายรู้ว่าประชาชนสนับสนุนตนด้วยเหตุใดเป็นหลักและเป็นรอง รวมทั้งมีพฤติกรรมสนับสนุนพรรคซึ่งมีความสำคัญต่อความมั่นคงถาวรของพรรคแล้ว เชื่อว่าพรรคการเมืองจะสามารถพัฒนาพรรคการเมืองให้มีความเป็นสถาบันทางการเมืองที่สูงส่งได้

ดังนั้นในการศึกษาความผูกพันพรรคการเมืองของคนกรุงเทพมหานคร จึงมุ่งศึกษาบุคคลที่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองทั้ง 3 พรรค คือ สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ สมาชิกพรรคกิจสังคม และสมาชิกพรรคประชากรไทย เป็นสำคัญ นอกจากจะทำให้พรรคการเมืองทั้งสามพรรคดังกล่าวทราบว่าสมาชิกพรรคการเมืองของตนมีความสนใจเอาใจใส่

พรรคบ้างหรือไม่ อย่างไร และสามารถจะทำนายได้ว่าพรรคของคนที่พัฒนาตัวออกไป
ได้หรือไม่ ยังเป็นประโยชน์ต่อการศึกษายุติธรรมทางการเมืองของคนไทยได้อีกด้วย

วิธีการศึกษา

สำหรับวิธีการศึกษาคั้งนี้ มีดังต่อไปนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการอ่านเอกสารหนังสือทั้งภาษาไทยและภาษา
ต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความผูกพันพรรคการเมือง เช่น ศึกษาความหมาย ลักษณะ
ความผูกพันพรรคการเมือง (party identification) พรรคการเมือง สังคมวิทยา
จิตวิทยา และที่เกี่ยวข้องกับความผูกพันพรรคการเมือง โดยค้นคว้าจากห้องสมุดคณะ
รัฐศาสตร์ หอสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์ และสำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากสนาม มีรายละเอียดดังนี้

2.1 การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างศึกษาเฉพาะผู้เป็น
สมาชิกพรรคการเมืองทั้งสามพรรคที่มีรายชื่อจดทะเบียนขึ้นบัญชีเป็นสมาชิกพรรคที่ถูกต้อง
ความระเบียบการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองในปัจจุบันที่มีอยู่ในกรุงเทพมหานคร เท่านั้น
ได้แก่สมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ สมาชิกพรรคกิจสังคม และสมาชิกพรรคประชากรไทย

2.2 วิธีการได้มาและจำนวนกลุ่มตัวอย่างศึกษา

2.2.1 ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มธรรมดา
(random sampling) โดยใช้วิธีสุ่มจากตารางเลขสุ่ม (random numbers
method) แต่ละพรรค เลือกมา 30 หมายเลข หมายถึงกลุ่มตัวอย่าง 30 คนต่อ
พรรค รวมทั้งสิ้น 90 หมายเลข และ 90 คน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างต่างมีโอกาสที่จะถูกเลือก
อย่างเท่าเทียมกัน ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างแบบมีความน่าจะเป็นในการเป็นตัวแทนประชากร
วิจัย (probability sampling)

2.2.2 ได้ทำหนังสือจากคณะรัฐศาสตร์ถึงผู้อำนวยการพรรคทั้ง
3 พรรค เพื่อขอรายชื่อและที่อยู่สมาชิกพรรคตามหมายเลขครบตามจำนวนที่ต้องการ เมื่อ

วันที่ 11 กันยายน 2528 จำนวนพรรคละ 30 คน รวมทั้งสิ้น 90 คน

2.3 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสอบถามประเภทแบบมีโครงสร้าง (Structured Interviews) และ สัมภาษณ์ตัวต่อตัว (Depth Interview) กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้ได้รายละเอียดข้อความจริงอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิเคราะห์ให้มากที่สุด รูปแบบและลักษณะคำถามก่อนจะนำไปใช้สัมภาษณ์จะได้รับการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ที่เกี่ยวข้อง แล้วนำไป pretest กับสมาชิกพรรคการเมืองเพื่อความสมบูรณ์และเที่ยงตรงของคำถาม หลังจากนั้นก็ได้กำหนดระยะเวลาและวิธีการสัมภาษณ์ โดยได้ทำหนังสือจากคณะรัฐศาสตร์ ถึงสมาชิกพรรคการเมืองแต่ละท่านที่ไ้มา พร้อมกับแนบสำเนาหนังสือเพื่อขออนุญาต สัมภาษณ์ โดยเริ่มสัมภาษณ์ตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงเดือนธันวาคม 2528 เป็นระยะเวลา 3 เดือน

2.4 ผู้สัมภาษณ์ นอกจากผู้ศึกษาวิจัยโดยเฉพาะแล้ว ได้มีผู้ช่วยสัมภาษณ์ซึ่งมีระดับความรู้ชั้นปริญญาตรีจำนวน 3 คน โดยที่ทุกคนได้รับการอบรมทำความเข้าใจในเป้าหมาย เนื้อหาสาระของคำถามด้วยดีทุกคน

วิธีการบันทึกข้อมูล ผู้สัมภาษณ์จะใช้ทั้งการจดบันทึกในกระดาษคำตอบเองและใช้เทปบันทึกเสียงประกอบ หรือจะใช้อย่างใดอย่างหนึ่งแล้วแต่ความเหมาะสมและความต้องการของผู้ถูกสัมภาษณ์

3. วิธีการวิเคราะห์ ใช้วิธีการแบบพรรณนาและวิเคราะห์ความถี่กัน (descriptive and analytical analysis) เพื่อวิเคราะห์ตามแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความผูกพัน พรรคการเมืองผสมผสานกับข้อมูลสนามที่ได้จากการสัมภาษณ์ประกอบกัน โดยแบ่งการพรรณนาวิเคราะห์ออกเป็นสามส่วนใหญ่ คือ ส่วนแรกจะวิเคราะห์เกี่ยวกับพัฒนาการแห่งความผูกพันพรรคการเมือง โดยมีประเด็นที่สำคัญอยู่สองประเด็น เพื่อตรวจสอบคือพัฒนาการแห่งความผูกพันเกิดจากการพัฒนามาจากกลุ่มผลประโยชน์หรือไม่ และพัฒนาการเกิดจากการเรียนรู้ทางสังคมหรือไม่

ส่วนที่สองจะวิเคราะห์ถึง เหตุแห่งความผูกพันพรรคการเมือง ซึ่งมีสามประเด็น เพื่อตรวจสอบคืออุดมการณ์ นโยบาย และผู้นำพรรคการเมือง และส่วนที่สามจะวิเคราะห์

ถึงลักษณะความผูกพันพรรคการเมืองมีประเด็นเกี่ยวกับความรู้สึกเป็นเจ้าของพรรคการเมือง ความรู้สึกที่คัดค้านพรรคการเมืองและการมีบทบาทร่วมในกิจกรรมพรรคการเมือง

การพรรณนาวิเคราะห์ทุก ๆ ส่วนดังกล่าวแล้วจะได้ศึกษาเปรียบเทียบใน ประเด็นต่าง ๆ ของความผูกพันพรรคการเมืองกับสมาชิกพรรคการเมืองที่สังกัดพรรค การเมืองที่แตกต่างกันว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ ทั้งนี้จะได้พิจารณาจากปริมาณจาก การสัมภาษณ์สมาชิกพรรคการเมืองต่าง ๆ ซึ่งมีปริมาณเท่าเทียมกัน และพิจารณาเปรียบเทียบ ปริมาณสมาชิกพรรคแต่ละพรรคและแต่ละประเด็นของความผูกพันโดยส่วนใหญ่และส่วนย่อยมี แนวโน้มเป็นอย่างไรเป็นหลัก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิเคราะห์พฤติกรรมทางการเมืองในส่วนที่ เกี่ยวกับความผูกพันทางการเมืองว่าคนกรุงเทพมหานครมีเหตุ ลักษณะ และพัฒนาการแห่ง ความผูกพันพรรคการเมืองอย่างไร ทั้งนี้เพื่อที่จะได้รู้และใช้เป็นพื้นฐานต่อการพัฒนา การเมือง และคาดการณ์ทางการเมืองในระยะบอบประชาธิปไตยของประเทศไทย
2. เป็นประโยชน์ต่อพรรคการเมืองและระบบการเมืองของไทยโดยตรง ที่จะได้รับทราบแนวทางสร้าง เสริมความผูกพันพรรคการเมืองให้เกิดขึ้น อันจะทำให้พรรค การเมืองพัฒนาไปอย่างมั่นคง
3. ใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงในทางวิชาการทางรัฐศาสตร์ในแง่พฤติกรรมทาง การเมืองว่าช่วยความผูกพันพรรคการเมืองไทยโดยเฉพาะ

แนวการดำเนินงาน

บทที่ 1 ว่าด้วยสภาพและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์การศึกษา สมมุติฐานการศึกษา ขอบเขตการศึกษา ผลที่คาดว่าจะได้รับและแนวการดำเนินงาน

บทที่ 2 ว่าด้วยแนวความคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความผูกพันพรรคการเมือง

(party identification)

จากนักคิดทางรัฐศาสตร์ต่าง ๆ ในแง่ความหมาย

ลักษณะของความผูกพันพรรคการเมือง นอกจากนี้จะกล่าวถึงสิ่งที่เกี่ยวข้องกับ ความผูกพัน พรรคการเมืองในแง่จิตวิทยาการเมืองและสังคม และพรรคการเมืองในแง่ความหมาย กำเนิด บทบาทหน้าที่ บุคคล กลุ่มบุคคล ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเหล่านี้ เป็นต้น ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กันในการศึกษาความผูกพันพรรคการเมือง ทฤษฎีแนวความคิด เกี่ยวกับพัฒนาการของความผูกพันพรรคการเมืองในแง่กระบวนการเรียนรู้ในทางการเมือง และสังคมของมนุษย์ในสังคม ซึ่งการเรียนรู้ดังกล่าวมีส่วนในการสร้างและพัฒนาความผูกพันพรรคการเมืองของคนในสังคมตลอดถึงทฤษฎีแนวความคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นเหตุแห่ง ความผูกพันพรรคการเมือง ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยที่เป็นเหตุหลายประการ ได้แก่ อุดมการณ์ พรรคการเมืองซึ่งจะกล่าวถึงความหมาย ประเภท อุดมการณ์กับพรรคการเมือง

ศึกษาถึงนโยบายพรรคการเมืองในแง่ความหมาย ลักษณะประเด็นของนโยบาย นอกจากนี้ได้หยิบยกเรื่องของผู้นำทางการเมืองและพรรคการเมืองเกี่ยวกับความหมายแบบ ผู้นำ การเกิดขึ้นของผู้นำพรรคการเมือง เป็นต้น กล่าวว่าเป็นเหตุแห่งความผูกพันพรรคการเมืองอีกด้วย

นอกจากนั้นได้กล่าวถึงทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะความผูกพันพรรคการเมือง และได้พูดถึงความผูกพันพรรคการเมืองกับพฤติกรรมทางการเมืองจากผลการศึกษาวิจัยของนักวิชาการทางรัฐศาสตร์ โดยเฉพาะชาวต่างประเทศกล่าวโดยสังเขป ทั้งนี้เพื่อให้เห็นว่าความผูกพันพรรคการเมืองมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางการเมืองที่ชัดเจน

บทที่ 3 ศึกษาพัฒนาการแห่งความผูกพันพรรคการเมืองที่ได้จากการสัมภาษณ์ สัมภาษณ์กับแนวคิดทฤษฎีที่กล่าวแล้ว

บทที่ 4 ศึกษาพรรณนาวิเคราะห์เหตุแห่งความผูกพันพรรคการเมืองจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์หรือข้อมูลสนามสัมภาษณ์กับทฤษฎีแนวความคิดที่กล่าวแล้ว

บทที่ 5 ศึกษาพรรณนาวิเคราะห์ลักษณะความผูกพันพรรคการเมืองที่ได้จากการ สัมภาษณ์สัมภาษณ์แนวคิดทฤษฎีที่กล่าวแล้ว

บทที่ 6 สรุปเนื้อหาสาระในประเด็นศึกษาทั้งหมดให้เพิ่มเป็นรูปเป็นร่างและ เกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน เพื่อเป็นการพิสูจน์สมมุติฐานของการศึกษาและข้อเสนอแนะต่าง ๆ เพื่อเป็นประโยชน์และสมความคาดหวังที่ตั้งไว้ต่อไป